

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Христо Стоянов Бозов, д.м.

Декан на Медицински факултет

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас

Член на Научното жури със Заповед № РД – 272/15.09.2022 г. на Ректора на
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

Относно: конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по специалност „Нервни болести“, за нуждите на Медицински факултет на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

Конкурсът е обявен в Държавен вестник бр. 45/17.06.2022 г.

В обявения конкурс за „Професор“ по „Нервни болести“ в законно установения срок е подал документи един кандидат – д-р Иван Николов Димитров, д.м.н.

Рецензията е съобразена с изискванията на Закона за развитие на академичния състав (ЗРАС), Правилника за приложението му и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас.

Биографични данни и карьерен профил на кандидата

Д-р Иван Димитров е роден през 1977 г. Завършил е медицина в Медицински университет – Варна. Специалист по нервни болести е от 2007 г., а „Доктор“ – от 2009 г., след защита на дисертационен труд на тема „Проучване на деменциите и леките когнитивни нарушения сред населението на град Варна“. От 2017 г. е с призната научна степен „Доктор на науките“ след защита на дисертационен труд „Мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус при пристъпно-ремитентна множествена склероза“.

В Катедрата по неврология на МУ-Варна, Факултет „Медицина“ е редовен докторант от м. 03.2003 г., от м. 10.2003 г. е асистент, от м.11.2006 г. – старши асистент, от м. 02.2010 до 03.2013 е главен асистент, от м. 03.2013 до м. 09.2015 работи като доцент, Ръководител катедра по здравни грижи във Филиал Сливен към МУ-Варна, а от м. 09.2015 г. до 2021 г. е директор на филиала. Между 2018 и 2021 г. заема АД „Професор“ към МУ-Варна.

От м. 10.2003 до 2021 г. работи в Първа клиника по нервни болести, УМБАЛ „Св. Марина“-Варна. От началото на 2022 г. е началник на Отделението по нервни болести, МБАЛ „Сърце и мозък“ - гр. Бургас. Стажът му по специалността и общият преподавателски стаж надхвърлят 18 г.

Допълнителна квалификация

Има придобити професионални квалификации: Клинична невропсихология, Клинична електроенцефалография, Евокирани потенциали, Ултразвукова диагностика на нервната система. Придобил е педагогическа квалификация за обучители от лечебните заведения.

Преподавателска дейност

Д-р Димитров е провеждал лекционно и практическо обучение по неврология на студенти по медицина и дентална медицина на български и английски език, практическо обучение по неврология на студенти по специалностите Медицинска сестра и Акушерка, лекционно и практическо обучение на специализанти по неврология и по обща медицина, лекционно обучение по невробиология на студенти по медицина. Той е научен ръководител на трима успешно защитили докторанти. Учебната му натовареност покрива изискванията по настоящия конкурс.

Членство в научни дружества и съсловни организации

Д-р Димитров е член на Българския лекарски съюз, Българското дружество по неврология, Асоциация двигателни нарушения и множествена склероза, Съюза на учените – Варна. Той е член на Организационния комитет на I-IV международни срещи на БАНО с обучителни курсове и председател на Организационния комитет на две научни конференции по здравни грижи. Консултант е на Фондация Състрадание Алцхаймер.

Участие в проекти, стипендии, награди

Участвал е в научни проекти, в т.ч. 1 международен – под ръководството на Калифорнийския университет в Бъркли, САЩ, касаещ разпространение и достъп до медицинска помощ, разходи и качество на живот при болест на Алцхаймер и други форми на деменция. Получил е Стипендия на Френското Правителство за тримесечна специализация във Франция през 2005 г., стипендии за посещение на научни форуми. Удостоен е със Сертификат за признателност от Асоциацията на студентите по медицина в България – за провеждане на англоезично обучение на студенти в МУ – Варна.

Владеене на чужди езици

Френски и английски език на високо ниво, руски на средно ниво.

Научна продукция

Общата научна и публикационна активност на кандидата е представена в 148 публикации. Той представя за рецензиране 83 от тях: 1 монографичен труд, един автореферат на дисертационен труд, 6 глави от колективна монография и 75 статии. От статиите, 14 са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, а 61 – в нереферирани списания с научно рецензиране. Д-р Димитров е първи автор на 12 (14,5%) от всички представени за участие в настоящия конкурс трудове. Самостоятелен автор е на 4 от тях: 1 монография, 1 автореферат и 2 статии.

Кандидатът представя трудовете си в десет раздела, посветени на: множествена склероза, когнитивни нарушения, деменции и невропсихология, електроенцефалография, епилепсия, екстрапирамидни заболявания, невроонкология и неврохирургия, мозъчно-съдова болест, синдроми и клинични случаи, професионални заболявания, качество на живот и здравни грижи.

Приноси по раздел: Множествена склероза. Съществена част от публикационната активност, по отношение както на количествените показатели, така и на значимостта на постигнатите резултати, е свързана с множествената склероза (МС). Важно място заемат приносите, произтичащи от дисертационния труд на тема „Мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус при пристъпно-ремитентна множествена склероза“, които имат теоретичен и приложен характер. Утвърдена е концепция за комплексно изследване на мозъчни волуметрични показатели и когнитивен статус – с невропсихологични тестове и евокирани потенциали – при пристъпно-ремитентна множествена склероза, която може да бъде препоръчана за бъдещи проучвания. Съставен е оригинален набор от достъпни невропсихологични инструменти за изследване на когнитивни нарушения при пациенти с МС, който успешно е приложен в проучването и може да послужи за решаване и на други научни и клинични задачи в бъдеще. Успешно използваният за първи път в страната софтуер за морфометрични анализи при МС и натрупаният собствен опит създават възможност за извършване на бъдещи проучвания (83).

В публикации, разработени в съавторство и свързани с темата на един от ръководените докторанти, е разгледан въпросът за значението на придружаващите заболявания при пациенти с МС. Описани са рядък клиничен случай на МС и сирингомиелия (24), както и такива на МС и структурна епилепсия (38) и МС и лаймска болест (54). Определени са честотата и значението на гастроентерологичните (25), чернодробните (37) и заболяванията на щитовидната жлеза (35) при пациенти с МС. Установено е, че често срещаните съпътстващи заболяване при пациенти с МС изискват внимателна клинична преценка и правилно третиране, за да се намали невропсихологичното бреме и да се осигури по-добро качество на живот на пациента

(10). Оригинален принос е публикацията, касаеща качеството на живот при болните с МС, повлияно от коморбидността (55).

Изследвана е честотата на сексуалните нарушения като елемент на индивидуалното качество на живот, посредством специализирания въпросник MSQOL-54 при 80 болни с МС, част от които с придружаващи заболявания. Подчертава се важноста на сексуалните нарушения, които влошават допълнително жизнеността на болните в изследваните групи, като налагат своевременно диагностициране и лечение (63). Оригинално е изследването на чувството на щастие при болните с МС, отново с и без коморбидност (64).

Позитронно-емисионната томография (ПЕТ) с (18F)-FDG може да установи хипометаболитни нарушения при пациенти с МС. Методът все още не намира рутинно приложение в диагностиката на заболяването. Той обаче предоставя ценна информация относно основните патогенетични механизми и връзката на функционалните мозъчни нарушения с клиничните прояви на болестния процес, както е описано в обзорна статия по темата (31).

Приноси по раздел: Когнитивни нарушения, деменции и невропсихология. Д-р Димитров представя актуална информация относно епидемиологията на деменциите в обзорни статии (36, 70). Съществен принос е фокусирането на вниманието върху важноста от преосмисляне на методите за боравене с невроепидемиологичните показатели, особено при въвеждане на нови класификации и критерии.

Съществено място сред трудовете има монографията „Тестът с рисуване на часовник в клиничната практика“ (82). Тя включва обзор на литературата и представяне на методите за оценка според голяма част от разпространените в практиката системи. Тази теоретична част е допълнена и онагледена с 62 рисунки на пациенти, които са оценени по пет различни метода. Така авторът демонстрира критериите за оценяване, и различните по сложност и време за оценяване стратегии. Представен е анализ на собствени резултати. Пряка практическа полза от този труд биха имали невролози, невропсихолози и други специалисти. Работата с теста продължава в дисертацията на докторант. Сред резултатите е проучване, определящо оптимални прагови стойности за разграничаване на лека от умерена деменция при различни варианти на теста (61).

Принос, насочен към невропсихологичната практика има публикацията, посветена на изчисляването на общ резултат от невропсихологичния набор CERAD (9). Използва се представяне на резултатите по Chandler, като е предложено методът за изчисляване на общ резултат да се използва рутинно при български контингент.

Приноси по раздел: Електроенцефалография, епилепсия. Важен принос в този раздел е участието в отделни глави на публикуваното учебно помагало „Кратък наръчник за провеждане на обучение по клинична електроенцефалография“ (76-81). Наръчникът е в помощ на осъществяването и интерпретацията на електроенцефалография (ЕЕГ) и е ценен принос към медицинската литература в страната.

Принос за клиничната практика е предложението неинвазивен метод за регистриране на мозъчната дисфункция, какъвто е изследването на евокирани потенциали, да намери рутинно приложение в епилептологията (16).

Провеждането на количествена ЕЕГ не е рутинен метод, но се оказва, че може да бъде полезен при пациенти с нарушения от аутистичния спектър и хиперкинетично разстройство с нарушение на вниманието (7). Това е принос към търсенето на специфични неврофизиологични промени, с оглед подобряване на ранната диагностика, откриване на специфични биомаркери и ранно лечение.

Като научен и практически принос се оценява демонстрираното повишаване на диагностичната стойност при корегистрация на ПЕТ/КТ за локализация на епилептогенни мозъчни лезии при пациенти със структурна епилепсия (15).

Приноси по раздел: Екстрапирамидни заболявания. Публикувани са данни за коморбидността при пациенти с болест на Паркинсон (ПБ) със захарен диабет тип 2 (18), както и за гастро-интестинална коморбидност при ПБ и есенциален тремор (ЕТ) (29). Тези публикации са в подкрепа на търсенията на връзка между двете заболявания, съвременна тенденция в литературата. Принос към неврологичната литература е описанието на обонятелните нарушения при ПБ в сравнение с нормалната обонятелна функция при пациенти с ЕТ, прогресивна супрануклеарна парализа и кортикобазална дегенерация (30).

Принос също са публикациите, разглеждащи повишените холестерол и триглицериди при ПБ и ЕТ като възможен показател за патофизиологичните механизми при двете заболявания (6); евентуалната връзка на травмите на главата и общата анестезия с повишен риск от развитие на ПБ и ЕТ (58); нарушенията на съня (60) и психозите (59) при пациентите с ПБ. Интерес представляват съобщените резултати от (18F)-FDG PET/CT при пациенти с ЕТ (4). Статията за денталното здраве на пациентите с ПБ е интердисциплинарен принос (23).

Приноси по раздел: Невроонкология и неврохирургия. Публикациите в този раздел са разработени в съавторство с невролози и неврохирурзи. Приносен характер, предвид актуалността на разглежданата тема, има статията за качеството на живот при пациенти с мозъчни тумори в невроонкологичната практика (21). Практически принос има въвеждането в практиката на чеклисти за безопасност в неврохирургията (22). От значение за неврохирургичната практика е познаването на различните възможни инциденти и грешки, като се предлага изграждането на системи за тяхното долавяне и докладване (19, 20).

Приноси по раздел: Мозъчно-съдова болест. Публикувани са няколко статии, в които д-р Димитров не е водещ автор. Те представят анализи на различни параметри и придружаващи заболявания при болни с мозъчен инсулт, които са принос към характеризирането и потвърждаването на някои фактори и взаимовръзки. Изведени са препоръки за поведение (26-28, 32, 33).

Приноси по раздел: Синдроми и клинични случаи. Приноси към неврологичната практика и към литературата, описваща редки синдроми, носят

следните публикации: клиничен случай на кератоконус (1), на хипертрофичен спинален луетичен менингит с прояви на трансверзална лезия на гръбначния мозък (17), обзорна статия по темата (2), синдром на Parry-Romberg (34), остеоид-остеом на бедрената глава и дискова херния (5), множествена склероза и мултиформен глиобластом (3), анти-NMDAR енцефалит (11), болест на Huntington (71), синдром на Gerstmann (14), синдром на Miller Fisher (72), болест на Ollier и нейните неврологични усложнения (73), синдром на скования човек (74), мозъчен абсцес при дете (62). Принос към практиката е описанието на клиничен случай, илюстриращ влиянието на стигматизиращите вярвания и предразсъдъците на етническите малцинства при търсене на психично здраве (8).

Приноси по раздел: Професионални заболявания

Представени са две публикации с принос към специализираната литература в тази област – описание на неврологични синдроми, свързани с професионално излагане на вредности – амиотрофична латерална склероза и ролята на вибрациите като възможен рисков фактор за заболяването (12), хроничната невротоксичност на оловото като рисков фактор за когнитивно увреждане (13).

Приноси по раздел: Качество на живот

Описани са превода и адаптацията на български език на въпросника KINDL^R (75). Те са проведени с активното участие на д-р Димитров, съгласно общоприета процедура, разработена от авторите на оригиналната версия и прилагана при преводите на други езици. Безспорен принос на работата е одобрението за използване на въпросника KINDL^R в окончателния му вид на български език за научни изследвания, както и в практиката при български педиатрични пациенти.

Приноси по раздел: Здравни грижи. Предвид професионалната ангажираност на д-р Димитров във филиала на МУ-Варна в гр. Сливен през последните години, той представя и публикации, разработени в съавторство със специалисти по здравни грижи. В тях са разгледани проблеми като бременността при жени с епилепсия (41, 42), здравните грижи при пациенти с множествена склероза (46, 48), приложението на скалата за оценка на коми по Glasgow от медицински сестри (47), рисковете от инфектиране при извършване на манипулации (39, 51, 52, 68), грижите за деца със захарен диабет (43, 50, 56, 65) и със синдром на Waterhouse-Friderichsen (66), профилактиката на рака на маточната шийка (69), сексуалното здраве в юношеската възраст (44, 49), болничното хранене (40), комуникацията с пациента, информираността му и удовлетвореността от здравните грижи (53, 57), а също ролята на методическата подготовка на специалистите по здравни грижи (45, 67).

Основните научни и научноприложни приноси на трудовете на кандидата могат да се разделят на приноси с оригинален и такива с научно-приложен характер.

Сред приносите с оригинален характер могат да се посочат следните:

1. За първи път на български език е представена монография, третираща различните системи за оценка на теста с рисуване на часовник, с широка практическа част, в полза на различни категории от специалисти.
2. Преведен и адаптиран на български език е въпросникът за качество на живот в детска възраст KINDL^R. Той е одобрен за използване в окончателния му вид на български език за научни изследвания, както и в практиката при български педиатрични пациенти.
3. Публикувана е статия, разглеждаща изчисляването на общ резултат от невропсихологичния набор CERAD при български контингент.

Приносите с научно-приложен характер включват:

1. Принос към българската учебна медицинска литература е наръчникът за провеждане на обучение по клинична електроенцефалография.
2. Принос към българската неврологична литература и клинична практика представляват описаните клинични случаи, в т.ч.:
  - "кератоконусна личност" в областта на невроофталмологията;
  - хипертрофичен спинален лумбичен менингит, демонстриращ важни акценти на диференциалната диагноза при спинална патология;
  - синдром на Parry-Romberg, с клиничните прояви, потенциалната патогенеза и ролята на мултидисциплинарния екип за диагностицирането и лечението на прогресивната хемифациална атрофия;
  - психопатологичната динамика при жертва на бедствена ситуация, отхвърляща предложено адекватно лечение и значението на стигматизиращите вярвания, предразсъдъците на етническите малцинства и влиянието им върху способността на специалистите да предоставят широкообхватна медицинска помощ;
  - анти-NMDAR енцефалит, който дебютира с епилепсия, чието описание при 12-годишно момиче е сред единици в страната.
3. Разгледани са рисковете от инфектиране при извършване на манипулации от практикуващи медицински сестри и студенти по специалността, като са предложени стратегии за тяхното понижаване.
4. Идентифицирани са някои проблеми при пациенти с неврологични заболявания (бременност при епилепсия, качество на живот и ниво на информираност при множествена склероза) и са изтъкнати възможностите специалистите по здравни грижи да участват в тяхното решаване, в помощ на лекарите.
5. Мотивирано е включването на специалистите по здравни грижи с конкретни действия в превенцията на захарния диабет, затлъстяването и понижената

двигателна активност и за подобряване на начина на живот на децата в училищна възраст.

6. Поставен е акцент върху разрастващия се проблем за сексуалното здраве в юношеската възраст, като се изтъква необходимостта от навременно обучение и се стимулират мерки за внедряването му, в т.ч. с участие на специалистите по здравни грижи.
7. Предложени са насоки за овладяване на някои недостатъци на комуникацията с пациента, водещи до недостатъчната му информираност по отношение на лечебния процес и удовлетвореност от здравните грижи в болничното отделение, с оглед повишаване на качеството на грижите.

СЪОТВЕТСТВИЕ С МИНИМАЛНИТЕ НАУКОМЕТРИЧНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“

Група показатели	Съдържание	Професор (брой точки)	Точки на кандидата
А	Показател 1	50	50
В	Показатели 3 или 4	100	100
Г	Сума от показателите от 5 до 9	250	656,49
Д	Сума от показателите от 10 до 12	150	615
Е	Сума от показателите от 13 до края (Е14 най-малко 60 точки)	120	251,8 (Е14 = 80 точки)
Общо		670	1673,29

Заклучение

Д-р Иван Димитров, д.м.н. е утвърден специалист – невролог с постижения в научната, преподавателската и клиничната си дейност, с административен опит в университетски структури. Неговата научна продукция има безспорни приноси, съответства и надвишава наукометричните изисквания по настоящия конкурс. Това ми дава основание убедено да предложа на уважаемото Научно жури да гласува положително за избора на д-р Иван Николов Димитров, д.м.н. за „Професор“ в професионално направление Медицина, по специалност Нервни болести, за нуждите на Медицински факултет на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

.....2022 г.

Проф. д-р Христо Бозов, д.м.